

ževnih razmerah. A bodi toliko dovolj o oceni sami, ker smo le mimogredé hoteli opozoriti na navedene znamenitosti.

Kar se pa nam zdi važno, to je odkrita izjava o stališču duhovnikov v Slov. Matice odboru. Ocenjevalec trdi, da so duhovniki v odboru nasprotniki svobodne umetnosti in torej vzrok, da doslej v Matici še niso izhajale povesti, kakor je Govekarjeva. Nadalje bi se smelo sklepati po ocenjevalčevih mislih, da duhovniki zavirajo napredek naše Matice. No, pa ni treba sklepati tako daleč; to je vsekako jasno, da so dobili odborniki-duhovniki „poklon“, ki je jako pomenljiv, in ki ga odborniki-duhovniki kakor sploh duhovniki umevamo prav dobro.

Toda naj ne misli ocenjevalec, da nas strahijo taki migljeji ali kaka druga znamenja, izražajoča nepotrebnost protivnikov svobodne umetnosti v odboru. Kar se našega uredništva tiče, povemo na ves glas, da poznamo samo pravo in lepo umetnost, da zanjo delamo v listu, da zanjo radi glasujemo v odboru, da nam ne dela naš duhovski stan v tem oziru nikakih ovir, da pa se prazni frazi „svobodne umetnosti“ in onemu pomenu, ki ga ji pridevajo nekaterniki, ne mislimo nikdar in nikjer udati.

„Svobodna umetnost!“ Kakšno svobodo pa hočete imeti v umetnosti? Ali hočete imeti umetnost brez umetnih ali estetičnih pravil? Taka ni umetnost. Umetnost brez resničnosti, brez istinitosti? To vam je sanjarija ali celó blaznost. Umetnost brez n r a v n i h, brez etičnih pravil in namenov? Ha, tu bi vi radi zaklicali: „Da, da, tako umetnost, brez n r a v n i h pravil, brez kreposti in greha, brez pojmov dobrega in hudega — — tako bi radi imeli!“ Vemo, da tako umevate svobodo, saj smo to slišali že stokrat. A prav tolikokrat vam odgovarjamo, da n r a v n o s t i nečemo nikdar popuščati in prezirati v umetnosti. Ali je n e n r a v n o s t lepa? In če ni lepa, tudi n i l e p a n e n r a v n a u m e t n o s t; nelepa umetnost pa ni prava, akoprem je svobodna do skrajnjih mej.

Svoboda je dobra stvar; tudi mi jo ljubimo kot drag zaklad človeške narave. Da bi narodom zasijali boljši časi prave svobode! Da bi zlastim nižjim stanovom potrkal na obtežene rame! Da, iz srca jo ljubimo, a vemo tudi prvič to, da ima svoboda naša razne meje, ker človek ni sam iz sebe, ne živi sam zase, torej tudi ne sme storiti vsega, kar bi se mu ljubilo. Drugič vemo, da človek ni vzor popolnosti, ampak poln slabostij, zato tolikokrat zlorabi svojo svobodo. Človeška strast in zloba je najhujši nasprotnik svobodi, njen najhujši trinog. Zato je v dobrem pomenu s v o b o d n a umetnost tista, ki je n r a v n a in dobra;

nenravana umetnost pa uklepa duha v spone strastij, torej ni svobodoljubna. Vaša svobodna umetnost, vaši svobodni romani so potegnili brez števila bralcev v vrtinec strastij, nemira, pogube. In to je svoboda?!

Duhovniki v odboru Slov. Matice ljubijo lepo in pravo umetnost, pač pa niso zagovorniki one „svobodne umetnosti“, ki neče poznati zakonov n r a v n o s t i in lepote. Tega se nikakor ne sramujejo. Zakaj pa so v odboru? Ali samo zaradi lepšega in zaradi števila? Odbor je skupina razumnih mož: kdor kaj zagovarja, zagovarja z razlogi in dokazi pred vsem odborom. Ali niti tega duhovnik ne sme? Ali naj se svobodoljubno duhovniku zaveže jezik?

Hinc illae lacrimae, sedaj se umevamo. Omenjamo pa še nekaj. Dobro poznamo naše zagovornike svobodne umetnosti. Ne samo, da „umetniki“ sami niso še možje one dobe, kateri resnobno in resnično sodijo o življenju, tudi kritiki iz te šole so večinoma v zorni mladosti. Gledé na to je pač nekoliko neprimerno, ako ti kritiki oblastno razpravljajo o stvaréh, katerih uči zrele in sive može razum in vest.

Drugi redni koncert „Glasbene Matice“ je bil 11. t. m. v „Narodnem domu“. Ugajale so vse točke, četudi si ni izredne pohvale pridobila nobena. Smetane „Iz čeških logov in gajev“ nam je kazala čudovito moč — kakor bi rekli — glasbenega slikanja. Ko ti odmeva ta čudovita glasba v srcu, porajajo se ti razne slike v spominu — slike ljube domačije. Ko pa zaslišiš še narodno pesem, združiš se v duhu z ljudmi, ki jo pojó. Škoda, da ti čarobni glasovi tako hitro minejo! — Karola Bendla „Molitev“ je resna, mirna skladba; ljubka je Fibichova „Krasná si kot cvetica“, in živahna in prijetna našega Stanka Pirnata „Vzpomladna pesem“. O skladbi sami govorimo na drugem mestu (str. 191); tu omenjamo samo, da jo je močnizbor peval občutno in lahno. Dr. J. Brahmsa „Fingalov spev“ in „Vrtnar“ sta bila z otožnim svojim značajem kakor mračni večer proti živahnemu jutru. Mendelssohna-Bartholdyja „Koncert“ za gosli in orkester, pri katerem je gosli igral g. J. Vedral, pokazal je tega vijolinista pravega umetnika na goslih. Končal se je ta koncert z Dvořákovim domoljubnim „Hymnus“-om, ki je pravi vzgled velečastne, krepke, mogočne glasbe.

Ker so se vse točke posrečile, je obžalovati, da poslušalstvo ni bilo številno. Tega je bila pač nekoliko nerednost (recimo nesreča) kriva, da se ni koncert vršil v prvič ob napovedanem času (dné 8. t. m.). Točnost je pogoj napredku kakor drugodi tako tudi pri Matici. Energija premaga vse ovire. Z veseljem smemo poudarjati, da ima Ljubljana živo zanimanje za koncerte naše Matice.